

جنرل ڈیوے اور عبدالحکیم ہمدانی

پرنسپل ڈیوے اور عبدالحکیم ہمدانی

لاہور

Ketabton.com

پرنسپل ڈیوے اور عبدالحکیم ہمدانی

۱۳۵۵

چتر نوال دکتور عبد الحکیم هلاکي

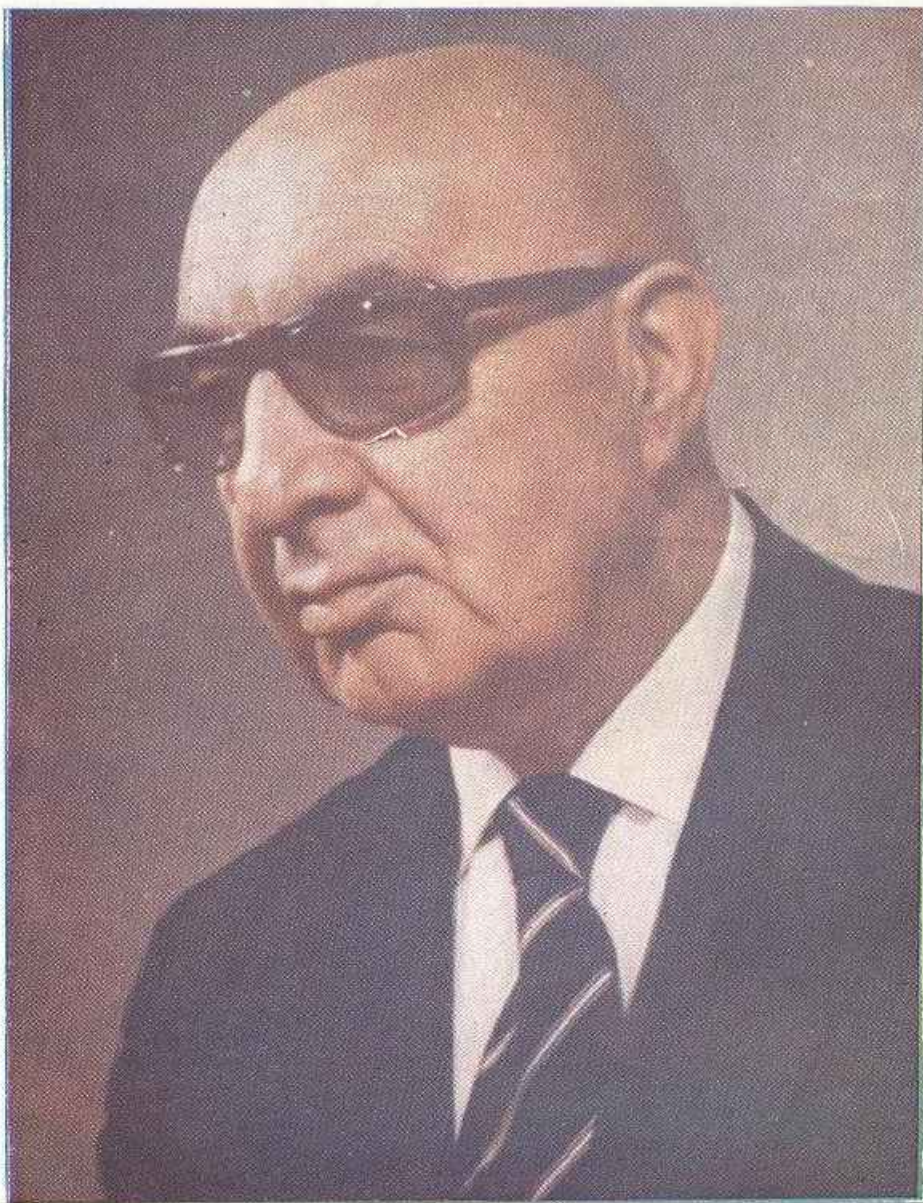
د پښتو ژبې د نوي نيمې لاسي

لارښود

پښتو ټولنه - د ټپو هني خانگه

مېستم: محمد شيرين سنگري
د پښتو ټولني دخپي و نوپلر پسي لمره "۲۱۷"

ښاغلی محمد داؤد د افغانستان د دولت رئیس او صدراعظم

پښتو ژباړه

د (انگلیسي په پښتو) فونیکس ترخپرو لوړو کورسونه، پښتو ټولني تصحیح وینو
 چې د (پښتو په انگلیسي) فونیکس هم د چاپ دپاره تیار کړي. ددی دپاره
 چې لوستونکي په لفظ کې مشکلات ونه ویني لازمه ده چې لفظ په فونیکس
 تورو ویکل شو. د فونیکس phonemic تورو د ټاکلو دپاره پښتو ټولني د ژبو پوهانو
 او علمي موسسو نمایندگانو ته بلنه ورکړه چې فونیکس توري تعیین او ثبت کړي.
 د تورو ټاکلو نه پس، د ژبو پوهني لومړی مدیر خیر نوال دکتور عبدالحکیم هلالی ته
 وظیفه ورکړه چې په دې باره کې یو مفصله علمی سیرزه ولیکي.
 خو لکه چې د فونیکس تورو په باب علمي کمیتي فیصله دروستی پر لکه کړی
 هیله چې د کورنۍ د مخنیوی دپاره بهر م لیکوال ددی پر لړۍ حرکت وکړي.
 دا هم باید وویل شي چې دغه لارښود لوازمو لکه د میک اریډج لري. په لاسني تورو باندې
 د پښتو د لیک لارو په برخه کې نوي د مخنیوی دتصالحه تخنیکي او با نورو ملخو طو لکه چې
 د دولت له خوا ځانگړی تصحیح وینول شي او یا بهر پر لکه تصحیح کړي.

خیر نوال احمد صدیق زوی
 د پښتو ټولني رئیس

الفهرست

عنوان

مخ

ل و م و ن و ب و ر خ ه

- ۱ - سریزه ۱
- ۲ - دینتورژنی منای سوې فونیمیکه الفبی ۸
- ۳ - د فونیمیکي الفبی احتیاطی توری ۱۱
- ۴ - فونیمیکه الفبی اودخیلی عزنی کلمې ۱۳
- ۵ - دینتورژنی بشپړه فونیمیکه الفبی ۲۲

د و ه ه د ب ر خ ه

- ۶ - دکوهستان شفق (پینوا) ۲۷
- ۷ - لنډې ۳۳
- ۸ - خومره به سبه وي (الفت) ۳۵
- ۹ - لنډې ۳۸
- ۱۰ - سپونې (پینوا) ۴۰
- ۱۱ - لنډې ۴۴
- ۱۲ - ساقی (اجمل خټک) ۴۶
- ۱۳ - سپونې (لایق) ۴۸
- ۱۴ - محشر (عبدالباری جمالی) ۵۱

ديرينه

پښتو ژبې ښځينې خصوصيتونه داوسني معمول ليك
په مرسته په واقعي بڼه نه څرگندېږي. ددې
علت دادېچې :

(۱) د پښتو ژبې په اوسني ليك كې ځينې واوڼه
د کامو په ځينو برخو كې كومي مشخصي علامې (گرافيمونه)
نه لري؛ لکه: د { ژړل } كلمه چې د پنځو فونيمونو
(ښځيزو واحدونو) / z - ə - r - ə - l / څخه جوړه ده،
خو په ليك كې يوازې په درو تورو { ژ - ر - ل } سرليكله كېږي.

(۲) په اوسني ليك كې خو مختلف فونيمونه په يوه توري سره ليكل كېږي. د پښتو ژبې د بېلو بېلو فونيمونو (بنخيزو - واحدونو) لکه: /o/، /u/ او /w/ د پان په اوسني مروج ليك كې يوازې يو توري {و} سته. مثالوندي په لاندي كلو كې ليدلای سئ:

کور - /kor/

سود - /sūr/

خوړل - /xwaral/

(۳) په مروج ليك كې د /a/ او /ə/ فونيمونو د پان په كولو په پای كې راغلي وي، يوازي يوه علامه {ه} سته لکه:

زړه - /zrə/

زړه - /zara/

پسه - /psə/

شپه - /špa/

(۴) په اوسني ليك كې كله كله د يوه فونيم (بنخيز واحد) د څرگندولو د پان دوه توري ليكل كېږي. د مثال په ډول، دلم او په،

{ اوڙه }، { اوڙ } ڪلهي چي په سرکي يڄا يوازي يوفونيم / 10
 ڏي خو په ليڪ کي دغه يوفونيم په دوو توڙو { ۱ + ۱ } سه لپڪل
 ڪيري لکه :

اوبه - / obo /

اوزه - / ozo /

اور - / or /

په همدې ڊول د پښتو ژبې د فونيمونو (ن غيز و واحدونو)
 او گلاخيمونو (تورو) ترمنځ پورې سمون نه ليدل ڪيري. قلموس
 ليکونکو دغه د پښتو ژبې دن غونو اوليک ترمنځ بيلتون درک ڪري ډا
 نو ځکه کي بنسټ يڄا ڪري چي په قاموسونو کي د پښتو لغتونو د لوستلو
 دپاره يودول سيسټم غوره ڪري. محمد گل مومند په خپل
 قاموس (پښتو سيند - ۱۳۱۶) کي دکامو د لوستلو دپاره
 د محفونو يوسيسټم غوره ڪري چي په لانډي ڊول بنسټ يڄا ڪري چي
 اخیستل - (م، مک، سامع، سا، حرم، سان) ډول
 ارزان - (مف، سا، مف، مام، سال، تسوما، رمله)
 د پښتو قاموس ليکونکو بيا د پښتو سيند مرکب محفون نه

لن بخشه سادہ کري دي . پدجي قاموس کي جي دکلمو دوستلو دپان
 دداسي بسيطو تودو شخصه کار اخیستی چي هر توري جي دهغو
 حرکتون نائيندگي کوي چي اصلاً په عربي ژبه کي معمول دي، لکه
 كود (ض، ج، س)
 زره (س، ن، س)
 زره (ف، ف، س)

په خلف اللمخات کي دکلمو دوستلو دپان د تلفظ پرجای دکلمو
 سبلا بيز بيلوالی بنوول سوی دی او په نیاتو برخو کي پرسبلا بونو
 حرکتون ښم بنوول سوی دي، لکه :
 ایشول - (ا - ش - و^و)
 ابتدا - (ا ب ت - دا)

په پښتو ژبه (قاموس) کي چي په پښور کي خپري دي دکلمو
 دوستلو دپان دیوه داسي ترتیب شخصه کار اخیستل سوی چي په هر
 نامدي نه سونو مولای . خله چي کوم تپاکلی سیستم نه لري .
 دکلمو دوستلو دپان کله د سبلا بيز بيلوالی شخصه کار اخیستلوی
 او کله بيا د مطلقو جي کلپه توري په جلا جلا ډول په قوس کي

ليکل سوي او حرکتونه یې بنوول سوي دي، لکه :
 انډول :- (انډ + وک)
 استوگن :- (آ + س + تو + گک + ن)
 او داسی نور...

دغه ډول د لوستلو یا د تلفظ د خرگند و لوستیستونه
 دیوې خوا د ډېر و لوستونکو د پاره مشکل او د بلي خوا د کلمو
 تلفظ نه افاده کوي ، بلکه یوازې د کلمو د تورو حرکتونه یا د
 کلمو توري اوسپلا بيز بېلوالی بڼي . دغه ډول سیستمونه
 د کلمو د بڼې جوړښت او بڼې غیر خصوصیت سره پوره سمون نه
 لري .
 دغه علت دی چې کله کله قاموس لیکونکي دستر و اشتباهاتو
 سره مخامخ سوي دي .

د پښتو ژبې په مروج لیک کې هغه کلمې چې په /a/ او
 /ɔ/ ختمیږي ، د واړه واو لوند په یوه توري { څ } سره لیکل کیږي
 خو ځینو قاموس لیکونکو دغه د واړه واو لوند چې د کلمو په پای کې
 راغلي وي د تلفظ د افادې په برخه کې ساکن بللی دي ،
 لکه :

زږه (س ز س)

زږه (ف ف س)

دغه { ه } علامه چې په پښتو کلمو کې راغلي ده ، ساکنه نه ده بلکه په لومړۍ کلمه کې د / ډ / او په دوهمه کلمه کې د / ا / دن غونډو څرگندونې یوه لیک نشه ده .

څرنگه چې دیوې خوا د پښتو ژبې دن غونډو اولیک تر منځ بېلتون موجود دی او د بلې خوا دغه ډول د تلفظ د افادې سیستمونه چې زموږ په قاموسونو کې مروج دي ، د کلمو پوره او سم تلفظ نه سي افاده کولای ، نو یوازې سه لاره به دا وي چې په پښتو قاموسونو کې د کلمو تلفظ په لاتیني تورو ولیکل سي .

په لاتیني تورو سه کېدای سي چې د پښتو کلمو سم تلفظ افاده سي .

څنگه چې اوس په پښتو ټولنه کې پر پښتو - انگلیسي قاموس کار کېږي ، نو د دې دپاره چې د پښتو لغتونو د تلفظ د څرگندولو دپاره د لاتیني تورو یو داسې سیستم غوره سي چې د یوې خوا بین المللی شهرت ولري او د بلې خوا په افغانستان کې

په ژبنيو تحقيقاتو کې زموږ د پوهانو ترمنځ يو معيارې حيثيت
 غوره کړې، نو د عمل پر دېر شهر د دوشنبې په ورځ په پښتو-
 ټولنه کې يوه عالي غونډه وسوه. دې غونډې ته د فونيميکي
 الفبي دتاکلو دپاره دغه پوهان راغلي وو:

بناغلي پوټاند عبدالحی حبيبي

بناغلي پوټاند عبدالشکور شاد

بناغلي پوټاند حليم الهام

بناغلي عبدالرؤف بينوا

بناغلي پوټاند دکتور سيد بهاوالدين مجروح

بناغلي خېر نوال محمد صديق روحي

بناغلي خېر نوال دى عبدالله خدمتگار

بناغلي دکتور مجاور احمد زياد

بناغلي خېر نوال دکتور سيد الشاه پولاد

بناغلي خېر نوال دکتور دولت محمد

بناغلي عبدالجليل و جدى

بناغلي خېر نوال دکتور عبدالحکيم هدايي

په دې غونډه کې د پښتو ژبې د فونيمیکي الفبې په برخه کې
پوره بحث او غور وسو. وروسته له هراړخيزې شخړې، د -
غونډې د ټولو گډون کوونکو د خول د پښتو ژبې د بڼو
د افادې د پاره يو فونيمیک سيستم ومنل سوچي د لټه لارې کېږي

د پښتو ژبې منلې سوې فونيمیکه الفبې

		فونيمیکه الفبې توري	معمول توري
<i>atal, sar, špa</i>	اتل، س، شپه	<i>a</i>	ا
<i>ās, wyār, sabā</i>	آس، ويار، سبا	<i>ā</i>	آ
<i>bār</i>	بار	<i>b</i>	ب
<i>Pašto</i>	پښتو	<i>p</i>	پ
<i>tor</i>	تور	<i>t</i>	ت
<i>tol</i>	ټول	<i>ṭ</i>	ټ
<i>JOR</i>	جور	<i>j</i>	ج
<i>čākū</i>	چاکو	<i>č</i>	چ

		دوشیمکی الفبی توری	معمول توری
<i>jāy</i>	حای	ج	خ
<i>coḵ</i>	شوگ	c	خ
<i>xor</i>	خود	x	خ
<i>dod</i>	دود	d	د
<i>der</i>	دپر	d	د
<i>rap</i>	رپ	r	ر
<i>rūnd</i>	روند	r	ر
<i>zor</i>	زور	z	ز
<i>žwənd</i>	ژوند	ž	ژ
<i>zağ</i>	زغ	z	ز
<i>samūn</i>	سمون	s	س
<i>šəl</i>	شل	š	ش
<i>šāğəlay</i>	شاغلی	š	ش
<i>ğamay</i>	غمی	ğ	غ
<i>kār</i>	کار	k	ک

		د فونیمیک الفبہی توری	معمول توری
<i>gad</i>	گد	g	گ
<i>lās</i>	لاس	l	ل
<i>mor</i>	مور	m	م
<i>nən</i>	نن	n	ن
<i>maṛṇa</i>	منہ	ṛ	ن
<i>wāde, žarawal</i>	وادہ، ژرول	w	و
<i>har, sahār</i>	ھر، سہار	h	ھ
<i>yor, melmastyā</i>	یور، مہلمستیا	y	ی
<i>saray</i>	سری	ay	ی
<i>hosay</i>	ھوسا	ay	ی
<i>wir</i> آس (۲۸) ایسی	ویر	i	ی
<i>ter, maste</i>	تہر، مستہ	e	ہ
<i>kor</i>	کور	o	و (مچول)
<i>lūr</i> گور (۲۹) گور	لور	lā	و (مروف)
<i>sur</i>	سر (۳۰) سوتھی کی	u	پہنیں

۱۱

ebra

ibra	ابو (حاصل)	1 x	زبر
nikə, luwastal	نيکه، لوستل	ə	زورگی
درج دځای د بنو ولو د پاره د الاندي علامه منل سوې ده:			
Kuotá	کوته	،	خج

احتياطي: ت (θ)، ح (h)، ذ (ḏ)، ص (ṣ)،
 ض (z)، ط (t)، ظ (ẓ)، ع (ʿ)، ف (f)،
 ق (q)، ٺ (ʻ)، معدوله واو (w)، جني (w)، انگليسي (v)
 اودوسي (B) په (v) .

د فونيمیکي الفبې احتياطي توري

د پښتو ژبې د فونيمیکي الفبې د جدول په پاڼې کې دا احتياطي
 په نامه ځيني توري ليکل سوي دي. د ژبنيو مسالو په علمي
 څېړنو کې د دې تورو ليکلو ته ضرورت ليدل کېږي. په
 همدې اساس د پښتو ژبې د فونيمیکي الفبې د جدول په پاڼې کې

سوی دی.

کرو غواروچی ددخیلو عربی کلمو، لکه: { ثواب، حوض،
ذکاءوت، صبر، ضرر، طالب، ظالم } اصلی عربی تلفظ
اوددغو کلمو پسننو تلفظ سره مقایسه کریو، نو دمقایسه
دیانه مجبوره یوچی دیورتنیو کلمو اصلی تلفظ دافادی دپاره
هم په فونیمیکی الفبې کې تاکلی توری ولرو. اوس به دلته
دمثال په ډول دیورتنیو کلمو پسننو او اصلی عربی تلفظونه
په مقایسه کې ډول په فونیمیکی الفبې سره ولیکو:

په لیک کې	اصلی عربی تلفظ	په پسننو تلفظ
ثواب	/θawāb/	/sawāb/
حوض	/hawz/	/hawz/
ذکاءوت	/dākāwat/	/zakāwāt/
صبر	/sabr/	/sābər/
ضرر	/zarar/	/zarār/
طالب	/tālib/	/tālīb/
ظالم	/zālm/	/zālm/

هدانگه نوراحتياطي توري هم ددي مقصد دپاره ليكل
سوي دي. د / ع ، ف ، ق / مفصله شرحه د (فونيميكه
الفبي او دخيلي عربي كلپه) تر عنوان لاندني راغلي ده.

فونيميكه الفبي او دخلي عربي كلبي

پښتو ژبي په من وحي الفبي كې لس داسي توري
سته چي په دخيلو عربي كلمو كې راځي. دغه
لس توري په عربي ژبه كې د خاصو عربي
رغونو دپاره ټاكل سوي دي. كه څه هم دغه
لس توري په هغو كلمو كې چي پښتو ژبي ته داخلي
سوي او اوس په پښتو ژبه كې مستعملي دي، ليكل كېږي،
خو پښتانه يې د عربو په شان نه تلفظ كوي. دغه لس توري دا دي:
ث ، ح ، ذ ، ص ، ض ، ط ، ظ ، ع ، ف ، ق .
ددغو پورتنيو تورو د جملې څخه، چي په عربي دخيلو كلمو
كې استعمالېږي او د عربي ژبي د خاصو رغونو مانا يندگي كوي،

اووہیچا دپسنتوژ نیجی د بن غیر جوہ بنتا پراساس پہ مقنن
دول تلفظ کیری.

اووہ توری دای: ث، ح، ذ، ص، ض، ط، ظ.
مثالونہ یچا لاندی شمول کیری:

پستو تلفظ	عربی تلفظ	پہلیکے
/ sābīt /	/ eābīt /	ثابت
/ hāsīl /	/ hāsīl /	حاصل
/ zakī /	/ dākī /	ذکی
/ sādīq /	/ sādīq /	صادق
/ zasīf /	/ zasīf /	ضعیف
/ tāqāt /	/ tāqāt /	طاقت
/ zarfiyāt /	/ zarfiyat /	ظرفیت
/ s /	/ e, s /	ث، ص
/ z /	/ d, z, z̄ /	ذ، ض، ظ
/ h /	/ h /	ح
/ t /	/ t /	ط

مگر د {ع، ف، ق} تورو د تلفظ په برخه کي بيا خبره
بل ډول ده.

ع / ۹ / دخيل کانسو نښت دی چي په عربي دخيلو
کلمو کي راځي. په لياکي {ع} ليکل کيږي. چيني
پښتانه يچا عربي ته ورته د / ع / په ډول تلفظ کوي.

عادت /sādāt/

وعدة /wasdā/

عسکر /saskār/

مگر چيني پښتانه يچا د وينا په وخت کي بيخي حذفوي
اوپوازي په هغو واوونو اکتفا کوي چي تر / ع / وروسته
ياد مخدر اغلي وي. د حذفولو طريقه يچي په دې ډول ده:

(۱) که چيري د دخيلو عربي کلمو د سپلايو نو په سر کي
/ ع / وي نو په وينا کي دغه / ع / له منځه ځي او
پوازي ^{منځه} اول څخه شروع کيږي چي په سپلاب کي تر
/ ع / وروسته اغلي وي، يعنې په سپلاب کي دهغه
اول څخه شروع کيږي چي تر / ع / وروسته موقعيت لري

		مثالونہ یی دادی :
حذف سوی لنبو تلفظ	عربی اصلي تلفظ	پہ لیک کے
/ādāt /	/sādāt /	عادت
/ājīl /	/sājīl /	عاجل
/ibādāt /	/sibādāt /	عبادت
/askār /	/saskār	عسکر

(۲) کہ چیری دعربی دخیلو کلمو دسپلا بونو پیدای
 کی / ع / وی نو پید وینا کی دغد / ع / له منخجی اوسپلاب
 پید هغد واول سن پای تدر سینی جی تر / ع / دمنخداغلی وی
 مثالونہ یی دادی :

		مثالونہ یی دادی :
حذف سوی لنبو تلفظ	عربی اصلي تلفظ	پہ لیک کے
/mawzō /	/mawzōs /	موضوع
/šurō /	/šuros /	شروع
/istimāl /	/istismāl /	استعمال
/widā /	/widās /	وداع

ف / f / دخیل کانسونپنت دکیچی پید عربی دخیلو کلمو کی

راڻي. حُيني پڻستانه پي ڊ / پ / او حُيني پي د عربي تلفظ

په ډول / ف / وايي. مثالونډي دادي:

فرمان / *farmān* /

فاصله / *fāsilā* /

فکر / *fīkar* /

صفت / *sifāt* /

ق / *q* / يو دخيل فونيم ډي چي په عربي دخيلو

کي راڻي. حُيني پڻستانه پي ڊ / ک / او حُيني پي تقريباً د

عربي تلفظ په ډول / ق / وايي. مثالونډي دادي:

قانون / *qānūn* /

قاموس / *qāmūs* /

حقايق / *haqāyiq* /

د پورتنی لنډي يادوني تخه ډي چي ته سپړو چي:

(۱) د عربي ژبي ټولي هغه دخيلو کلي چي اوس په پښتو

ژبه کي استعمال ږي او په لیک کي دغه ټوري { ث ، ح ، ذ

ص ، ض ، ط ، ظ } پکښي راڻي د فونيم کي الفبي په داسي

تو دوسره يي ليکونچي ددغو عربي تو د و پښتو تلفظ خر گندگه

/sābīt/ ثابت

/sādīq/ صادق

/zakī/ ذکي

/zarūrāt/ ضرورت

/zālīm/ ظالم

/tāqāt/ طاقت

/hāl/ حال

(٢) /ق/ او /ف/ د پښتو ژبې دوه دخيل فونيمونه دي. دغه فونيمونه په دخيلو عربي کلمو کي چي په پښتو ژبه کي استعمال يري د اکثر و باسو د و پښتنو دخو عربي ته ورته تلفظ کيري. په همدې اساس هم په پښتو قاموسونو کي (د دخيلو عربي کلمو د تلفظونو په برخه کي) او هم په فونيميکي الفبې کي دغه پوړني عربي تو دي په هغولا تيني تو د و سره ليکونچي د عربي تلفظونو د خر گند و لو د پارا تا کل سوي لکه:

/qāmūs/ قاموس

/qawl /	قول
/qalām /	قلم
/haq /	حق
/haqāyiq /	حقایق
/farq /	فرق
/farsi /	فرسی
/faysalā /	فیصلہ
/falsafā /	فلسفہ
/fāyda /	فائدہ
/farmān /	فرمان
/sifāt /	صفت

هغه دخيلو جي نجي ڪلمو ڇو ڏيکارين ٿا ته اهو ڏوڪي جي خپلي ٻي
 بدلي ڪري اواوس ٻه ڀينرو ٿي ٻه ڪي ٻه اوس تي (مغز)
 ڊول استعمال ٿي ڊول تي قاعدو ٿي مستثنى ڪندڙ ڪري
 ڊ مثال ٻه ڊول، ڊ ڪميس، وخت ڪا ٻي اوس
 ٻه ڊوڪو ٿي ٻه ڊوڪو ٿي ٻه ڊوڪو ٿي ٻه ڊوڪو ٿي،

اصلي عزني ليکلي شڪاونه يي { قميص، وقت } دي.
 ڪه چيري په قاموسونو کي ددي ډول ڪلمو تلفظ لیکو
 او يا غوار وچي ډول کلمې په فونيمیکي الفبي وليکو، نو
 داسي به يي لیکو:

کيس /*Kamis*/

وخت /*wact*/

په پښتو ژبه کي داسي نوري مفغني کلمې سترچي اوس
 په لياک اولوست کي يوازي په مفغن شکل مستعملي دي، لکه:

اديره ✓ /*adirá*/

اورته /*auráta*/

اوداسی نوري ...

(۳) / ع / دپښتو ژبي يو دخيل فونيم دی. دغه فونيم په
 دخيلو عزني کلمو کي چي په پښتو ژبه کي استعماليري، داکثرو
 باسواد وپښتنو دخواد کلمو په زياتو وېر خو کي سترچي ته
 ورته تلفظ کيري. په همدې اساس هم په پښتو قاموسونو
 کي (د دخيلو کلمو د تلفظونو په برخه کي) اوهم په فونيمیکي الفبي کي

دغځ پورتنی توری په هغه لاکه تیني توري سره لیکوچي دغځي
تلفظ دڅرگندولو دپاره تا کله کل سوی دی، لکه :

عادت / *sādāt* /

عبادت / *sbādāt* /

وعدده / *wasdā* /

استعمال / *stismāl* /

د / ع / فونیم چې دکلمو په پای کی راغلی وي، کڅه

هم په اوسني مروج لیک کی لیکل کیږي، خو په زیاترو

مواردو کی نه تلفظ کیږي. په همدې اساس هم په پښتو

قاموسونو کی (د دخیلو غځي کلمو د تلفظ په برخه کی) او هم په

فونیمیکي الفبې کی دغځ توري تلفظ نه لیکو، لکه :

موضوع / *mawzó* /

شروع / *šuró* /

اجتماع / *jtjmā* /

وداع / *wrdā* /

اوداسي نور ...

د پورتني (فونيمیکه الفبې او دخيالي عربي کلمې) بحث
په نتيجې کې د پښتو ژبې د بشپړې فونيمیکې الفبې توپر
په دې ډول ټاکل کېږي:

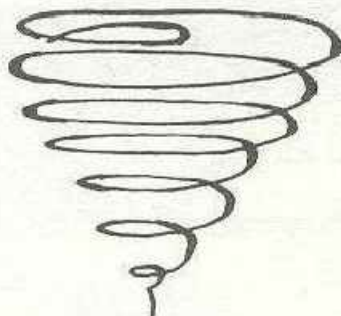
		مَجْمُولُ تَوِي	د فونيمیکې الفبې تَوِي
<i>sar, atál, špa</i>	س، اتل، شپه	<i>a</i>	ا
<i>ās, wyār, sabā</i>	آس، ویاړ، سبا	<i>ā</i>	آ
<i>bār</i>	بار	<i>b</i>	ب
<i>paštó</i>	پښتو	<i>p</i>	پ
<i>tor</i>	تود	<i>t</i>	ت
<i>tol</i>	ټول	<i>ṭ</i>	ټ
<i>sābít</i>	ثابت	<i>s</i>	ث
<i>jor</i>	جود	<i>j</i>	ج
<i>čākú</i>	چاکو	<i>č</i>	چ

		دفتویمیکه الفبائی	معمول توویری
jāy	جای	j	ج
cok	خوک	c	خ
hāsīl	حاصل	* h	ح
xor	خورد	x	خ
dod	دود	d	د
der	دیر	d	د
zaki	ذکی	z	ذ
rap	رپ	r	ر
rūd	روند	r	ر
zor	زور	z	ز
žwənd	ژوند	ž	ژ
zağ	زغ	z	ز
sam	سم	s	س
šlūmbé	شلوبی	š	ش
sāoślay	سناغلی	s	س

		د فونمیکي الفبائي توري	معمول توري
<i>sādīq</i>	صادق	s	ص
<i>zarār</i>	ضرر	z	ض
<i>tāqāt</i>	طاقت	t	ط
<i>zālim</i>	ظالم	z	ظ
<i>sādāt, wasdā, mawzō</i>	عادت، وعدن، ضوچ	ʿ	ع
<i>ğemáy</i>	غمی	ğ ğ	ع
<i>fāsílá</i>	فاصلہ	f	فا
<i>qānūn</i>	قانون	q	قا
<i>kār</i>	کار	k	کا
<i>gad</i>	گاد	g	گا
<i>lās</i>	لاس	l	لا
<i>mor</i>	مور	m	ما
<i>nen</i>	نن	n	نا
<i>maná</i>	منہ	n	نا
<i>wādá, žarawál</i>	واده، ژرون	w	وا

		دَفَنِيكِي الْفِي تَوْرِي	مَعْمُول تَوْرِي
<i>har, sahār</i>	حر، سحار	h	ه
<i>yor, wyār, melmaslyā</i>	يور، ويار، ميلمستيا	y	ي
<i>kor, obā</i>	كور، اوبه	o	و
<i>sūr</i>	سور	ū	و
<i>sur</i>	سُر (پستوي کے)	x u	پينس
<i>ibrā, imzā</i>	ابره، امضا	x 1	زبر
<i>wir</i>	وير	i	ي
<i>ter, masté</i>	تبر، مستي	e	ې
<i>sarāy</i>	سري	ay	ی
<i>helāy</i>	هپلای	əy	ی
<i>nikā, zra</i>	نيکه، زره	ə	نورکے

دعوت و عهد بر خه

په دې برخه کې پښتو ژبې د فوډميکي
الفېبې د زده کړې د پاره يو خوشه وړه
اولنډی هم په اوښي مروج ليک
او هم په نو ايسميکې الفېبې سره ليکل سوړي.

دکوهستان شفق da Kohestān šafāq

هندوش پر سربې دي
که آسمان سره کناره ده

hendūkūš pār sar lambé di
kə asmān sra kenārā da

دکوم سوي زرگي آه دي
ياروينو فواره ده

da kūm sáwi zirgí-āh day
yā da winū fawārā da

که چلگيز دهم توره
چی له تيگي را بنکاره ده

دکوهستان شفق

Kə čangéz də sásər túra
čì lə téki rāškārā da

یا خو بل د مینې اور د دی
د فلک پر پې سوی کور دی

yā xū bal də mīni or day
də falāk pre séway kor day

د سکندر د وخت شهید دی
چسرت گوري بگرام ته

də skandār də waxt šahīd day
pə hasrāt gūri bagrām tə

یا لبوال روح دعا شق دی
چی درجی دیار سلام ته

yā lewāl roh də sāsūq day
čì wərjī də yar salām tə

یا وال د سرد شرابو
چی تو میز بی یو جام ته

yā wālā da sro šarābū

či tūyizi yawá jām ta

دا میدان د کمر بلا دی

که سالو سور د لیلادی

dā maydān da karbalā day

kā sālū sūr da laylā day

دا زرگی د آسمان و چاود

که کینه د دپلوانه د

dā zirgāy da asmān wāčāwo

kā sinā da dewārā da

یا ساقی له لاره بنکته

چپه سوې پیمان د

yā sāqī la lāsá škōta

čapā sōwe paymānā da

او که دس د عبرت لیک دی

بنه زنجینه افان د

aw ka dars da sibrát lik day
sə rangina afsāná da

موب ته ياده جا نبازي کري
ديکونو سر بازي کري

mūz ta yāda jānbāzī kṛi
da nikūnū sarbāzī kṛi

د مومن د زده په ديتو
شیرينو سو کري لس دی

da momín da zṛə pə wīnū
širinó sūr káray lās day

که کفن ، شهيدانو
پرستو نيولی پاس دی

ka kafán da šahidānū
parištó niwálay pās day

يا دنيا کی خو نيزي ده
پر افق يې انعکاس دی

ya dunyā ki xūnrizi da
pər ofūq ye insikās day

یہ ، شفق ، کوہستان دی
را چا پپرہ پر آسمان دی

ya, šafāq da kohestān day
rāčāpéra pər asmān day

دی شفق کی ستوری شکاری
کہ صدف دی سرہ دیاب کی

de šafāq ki stūri škāri
ka sadāf di srə daryāb ki

یا حس زدہ ، شاعر دی
چی ددوب سوی پہ خوناب کی

ya hasās srə da šasīr day
či dūb səway pə xūnāb ki

یا تیم دی او بگی خا ختی
دی ہر پسر پدب کی

yā yatīm day ūski cācē
dāde dāhar pā selāb ki

که سپین غائب دی خُلبه کی
دمجوبی پسره خو له کی

ka spin gās di jāledā ki
dā mahbūbi pā sra ocula ki

دا پر غونو اوریج نه ده
دود سو جگ له کوهستانه

dā pā grūnū oryāj nā dā
dūd sū jāg la kokestāna

یا سپری پانی تاریخ دی
چی قصی کمری له بامیان

yā speré pāni tārix day
či qasé kīri la bāmyāna

یا خوگرد زموږ پښو دی

چی باج خلی له آسمانه

yā xū garō zumūz də pso day
či baj áxli la asmāna

داچی شنی د کی و لی دی
دا سمان د مخ خو لی دی

dā či šne dāki walé di
də asmān də məx xwle di

لنسی

تہ بختوری سوداگرہ
چی مر غاری خرخوی شہری خالوئہ

tə baxtawār ye sawdāgāra
či marǧalāri xarcawé šmeré xālūna

ما داسمان سپینہ سپورنی کی

چی دجانان پر کی ری تل ولاں یلہ

mā də asmān spīna spozmāy ke

či də jānān pər kizdāy təl walāra yāna

سپيني ڪوتڙي ڪنڊ والڄ سي
زما يا دين جي دڪين دي بند شالو
spini kote di kandwale si
zmā yādizi da kizdāy ʒə šamālūna
ڪردين ڪري گود رتہ راسہ
ڙ بہ منگی پہ لپو ورو- ورو پڳو
ka didān kre gūdār ta rāsa
zə bə mangāy pə lōpū wrō-wrō ʒa kawāma
گود رتہ ڄم راسہ
يو شپہ بہ دي پہ بند ڙ و ويٺو
gūdār ta ʒəm rāpasé rāsa
yawā šebā bə di pə ʒə zra wəwināma
خولہ بہ دخلی پہ رضا درکم
منگی مي ولي بنوروي لندہ دي کمرہ
xcwla bə ʒə xcāy pə razā dār kam
mangāy mi wāli sorawé landā di kūrāma

خومره به بنه وي

cúmra bæ şə wi

چې په سپين مخ دې زلفې خورې وي
سترگې دې تورې شونډې لاسرې وي

če pə spin məx de zəffe xwaré wi

stárge de tóre šúnde de sre wi

زېم او ته يې ناز و نخرې وي

خومره به بنه وي، خومره به بنه وي

zə yəm aw tə ye nāzo naxcré wi

cúmra bæ şə wi, cúmra bæ şə wi

چې زه حياکرم او ته شوخي کړې

زه جرئت نه کړم خو ته مستي کړې

če zə hāyá Kṛəm aw tə šoxí Kṛe

zə jurát nə Kṛəm xu tə mastí Kṛe

شې مهربانه او دلداري کرې
خومر به بنه وي ، خومر به بنه وي

še mehrabāna aw deldāri Kṛe

cúmra bə šə wi, cúmra bə šə wi

چې مې حياشي لې غوندي لري
زه درنې دې شم ته وايي لري

če me hayā šī laṣ ḡūnde lāre

zə dər nezdé šəm tə wāye lāre

زه ته شروع کړم. د عشق سندارې
خومر به بنه وي ، خومر به بنه وي

dər tə šuró Kṛəm də sīšq sandāre

cúmra bə šə wi, cúmra bə šə wi

چې ستا پدغا به وي امپلونه
زه دې وړ بل کي ښه دمه گلونه

če stā pə ḡāra wi amelūna

zə de warbāl ke zdāma gulūna

ته راته وايي دزره حالونه

خومره به بندويي، خومره به بندويي

tə rāta wāye də zrə hālūn a
cūmra bə ʃə wi, cūmra bə ʃə wi

چي درته وایم په مایي گرانه

له ټول عالمه له درست جهاننه

če dərta wāyəm pə mā ye grāna
lə ʔol sālāma lə drəst ja hāna

ته وايي نه يم دومره ارزانه

خومره به بندويي، خومره به بندويي

tə wāye nə yəm dūmra arzāna
cūmra bə ʃə wi, cūmra bə ʃə wi

چي شم بپخوده او هرڅه وایم

د پوره دي زياتره له حده ستايم

če šəm bəxcūda aw hārca wāyəm
dəra de zyāta lə hāda stāyəm

ته راته واي چي زه خوستايم
خومره به بندروي، خومره به بندروي

ta rāta wāye če zə xū stāyām
cūmra bə šə wi, cūmra bə šə wi

لنبي

دنجلی تي ترمي لاس ورو

دغرخنی په خپي يې وو هل توپونه

da njalāy ti ta mi lās wāruwār

da ġarcanāy pa cer ye wāwa hal topūna

دنجلی درې شپه مزه کړي

تنگي پايڅي زړي پښې ولږگامونه

da njalāy dre šāya mazā kīri

tāngi pāyčé žrī paṇé wārō ġāmūna

چي خوله مي خودې صرفه پرې کړه

شکره نه ده چي په تول به که سينه

či xwla mi xwre sarfá pre mákwa
šakára náda či pa tol ba káma sína

سبابه بیاکدی بارینی

ددبنت گلان به ستالنه بویوینه

sabá ba byā kádi bārízē

da dašt gulán ba stā lamána būyawína

چی دوصال دپیالو وپش و

زه په خنخیر د خیل قسمت تهری و مه

či da wísal da pyālō weš wū

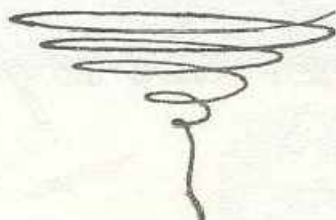
za pa jānjír da xpal qasmát tarále wáma

که دی دیدن زما په کاری

سپونمی ته گوره زه پر بام ولاړه یمه

kā di didán zumá pa kār wī

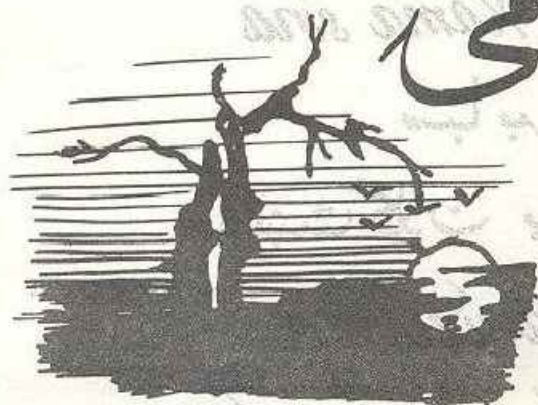
spozmáý ta góra za par bām walára yáma

Spozmaý

سپوډمي

د آسمان لويه دنيا كي
تر سپوډمي سنكلي پيا

*Da asmān lōya dunyā ki
ta spozmaý skwale zebā ye*

رنگ الوقي گون زرده
تر ويشتلي پوزه چايي

*wang alwūte gūnā zārda
ta wistāle pō zra čā ye*

جورده مانغوندي غمجنه
خوڪ دي نستريك تنه اي

*Jōra mā gūndi ġamjāna
cok di nāsta yak tanhā ye*

داترو وایله مینین
خرد سوئی نازیندین

rāta wāwāya la mīnī
ca dar sāwi nāzanīnī

لاهلانده سره بنورین
په شپه هر جای کی ولارین

lālahānda sarā sōre

pa špa har jāy ki walāra

محبت یو په زریه سوی
داسره کبینه سوی دواره

muhabāt yū pa zra sāwi

rāsa ksenū sarā dawāra

زه به تاته زرگی تش کرم
تروماته لاس تر غاره

za ba tāta zirgāy taš kram

ta wamāta lās tar gāra

غرمیننی به نیمی کرو
پدیوازی سومر ژاره

ġam da mīni ba nimāy krū
Pa yawāzi sar mazāra

بایستری پگلای یی
داسمان پغلغلی یی

sāyistā ye gulāy ye

da asmān pēgla njalāy ye

لکراوس جی پی خواهم
دمینو هر جای ملرو بی

lāka as ċi ye paxwā ham

da mayānū hāyāy mla we

خوار عنون که پسارا و
تر مسر و رسره و بی

xwān mayānū ka par sārā wū

ta ham sāma wār sarā we

دشیرینی حال دی ولید

دفرہار پنم کی تروی

da širīni hāl di wāliḍ

da farhād pa ġam ki ta we

چی بہ راز مینی خپور

دھند مجلس دیوے

či ba rāz da mīni xpor wū

da haġā majlās dewā we

مقتولان عشق لیدل تا

پرور۔ دردی پڑتا

maqtulān da sišq lidāl tā

pa wro wró ba pre žarāl tā

وفادارہ معشوقی

دعاشق دردی توتی

wafādāra masšūqā ye

da sāsūq da zra totā ye

لنسی

طالب خدای که به طای
پر کتاب پروت پی یادوی شنکی خالونه

*taléba xodāy kha ba mulā se
par Kitāb prot ye yādawé šinkī xālūna*

طالب روزی که کتابت
ستاد کتاب ترا شود پردی ز ما خالونه

*tāléba rūnd se Kitāb kat kha
stā da Kitāb tar hāšó der di zmā xālūna*

رأسه دغان نوکی پر پرده
نوکی زمانه سپینه خوله به د کومه

*rāsa da xān nokarī prēzda
nokār zumā sa spīna xwla ba dar kaxāma*

تینگ می مه نینه په غمبز لکړې
سبا په لوی د لونگیږن د حنسه حینه

tinga me ma nisá pa ġez ki
sabá ba būy da lawangin dar cáxa jina
خلک په چول لکړ تال کړې

زه د شنا تر سینې لاندې تالا سومه

xálati pa čol ki tála kizi

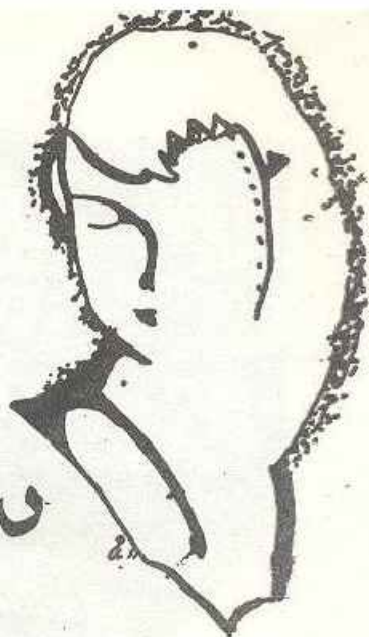
za da ášná tar siné lāndi tála swáma

یو وار تینگ په غمبز را
چی د تهر روپی درگدی و دی کومه

yaw wāri tinga pa ġez rāsa

či da tatār rūpáy di ġādi wādi kīwāma

ساقی آغاس

ساقی چراتہ کاسہ نیمہ شراب لری کہ نہ؟
پہ خواکبندی چراتہ چنگ ویا بابلن کفر؟

sāqī čarta kāsá nīma šarāb laré ka na?

pa xwā kse čarta čāngū yā rabāb laré ka na?

ثواب دزاهدانوملایانو شر نصیب
رند انوتہ رنگیر خونک عذاب لری کفر؟

sawāb da zāhadānū mulāyānū ša nasīb

rindānū ta rangīn gūnde sawāb laré ka na?

مسبحہ! دامہ چچا تہ مریار خوبے
دارو چرتہ دسویاز راکباب لری کفر؟

masīha, dā manāma če ta māri rağawé

dārū čarta da sāwi zra kabāb laré ka na?

چي مستو تو مباح کاندي ڀر ميون ميبيدل
اوسر وايه ملاحان لاهي ڇي ڪتاب لرن ڪرند؟

če mástú to mabáh Kāndi ڀa máyú lambedál
as uēya mulājāna če ڪitāb laré ka na?

راغلي ڀر داخيل دنيا ڀي لاهي ڪوم
دي ڇم ڪي ڇر ڇر لاهي ڇر ڇر لاهي ڪرند؟

rāḡāley yam. ḡā xpāla ḡunyāḡāy lāhū Kāwām

de xum kse ca qatrā nima šarāb, lare Kana?

ڊگ ڀي ڇر ڇي ده اوچي شوندي ڊگ ڀي
راواروه ساڇي ڇر ڇي ناب لري ڇا ڪرند؟

ḡa xum be szatí ḡa uče šūḡe ḡa ajmāl
rēwārāwa sāḡi ca may nāb lare ka na?

Σποζμάγυ Σπιονί

Σπιονί μί δλορ ρορ ράσα σποϊπέ σποϊπέ
σπίνε ράπα ρορ ράσα σποϊπέ σποϊπέ

*spozmágy da lwáru ġro da pása swayedá swayedá
spína ranā pa lūyū dásto awaredá awaredá*

ωζμί ρόλο ετρω νόσι

σπί ράσα ράσα ράσα

*wazmé da gúlū la satrúnū sará
špe da španó la āwāzúnū sará*

νσί ράσα ράσα ράσα

ζάπα ράσα ράσα ράσα

τοβε ωμάτε

našé da máyo la jāmúnū sará

zmā pa lāsó kse janjirúna da guná ačawál
tobá wa máta

زه دانشي له پيچي تابه او شتم او شتم
دادمچلو له گرميو تاو پد تاو پده

za da našé la pičo tába awustám awustám

dā da mačáko la garmáyū tāwedá tāwedá

ماله عصيان او گنا هولونوسوه

دي له مستي او هوسونوسوه

mā la sasyan aw gunāhūnū sará

de la mastáy aw hawasūnū sará

ساقی له دکو گیل سونوسوه

لاخي دميني دوف او د مستي کولي

خیاویده وه

sāqí la đákū gilāsūnū sará

lāfe da míne da wafá aw da mastáy kawále

hayá widá wa

Σ ۵۰

دائستی کی زوالہ غیبی زنگیدہ زنگیدہ

زہ پہ ہو س اور پہ گناہ کی دویدم دویدم

dā pa mastāy ki zmā la ġīze rangedā rangedā

za pa hawās aw pa ġunā ki dūbedām dūbedām

لہ تجیو تیو ام ماؤنوسی

لہ سبکوں سبکوں عند ابو لوسی

la tázyū tázyū armānūnū sará

la škūlū škūlū sazābūnū sará

د زلمیتوب لہ کراؤنوسی

د سبکوں وون رنہا دستی پردہ و خیلہ

مینہر سواستوہ

da zalmitób la karāwūnū sará

da sabāwūn ranā da satar pardā wācirala

mīna ruswā šwa

مش mahšār

مشخرد را خد محشردی عکله سوچی اسمان سوچی
خم له اونه سون چوی پیاله سوچی مستان سوچی

šáyxā māšāra mahšār day mǝkka swāǝi asmān swāǝi
xum la óra sará čáwi pyālá swāǝi mastān swāǝi

دسکرتو مجرونه د سینو گراب ته لوی پی پی
په د وین خکی پای کو بی ده خپه سوچی توفان سوچی

da skarwātū majmarūna da sinó gardāb ta lwiz i
pa dozāx kú pāykóbí da capá swāǝi tofān swāǝi

د سوماله خمه اخلی د جمشید په جام جامونه
د زردشت لخوا د واریست خرقه پوشر زاهدان سوچی

da somá la xúma áxli da jamšéd pa jam jamūna
da zardāšt lxaod or wāxist xarqapōš zahīdān swāǝi

مهارت د عمر غواري په مجلسي و رگه يدي
ديچور نندا نوخاي دي سست مذهب اوليان سوجي

mahārāt da sūmar ġwārī pa majlās čī wargadīzi
da paxó mindānū jāy day sust mazháb aw imān swāji

بد مستي ده هيا هو دي تونې سر پر سر ماتېري
چيغي وړغلي عراب ته توبه سوجي شينخان سوجي

badmasti da hayāhūy day tobé sar par sar mātizī
čīgi wārgle mīkrāb ta tobá swāji šayacān swāji

دامسلك دخرابات دي په هر خم كي خرابه دي
حريفان پكښي غرقيري ساقی سوجي نندان سوجي

dā maslāk da xarābāt day pa har xam ki xarābāyedi
harifān pakšé ġarqīzi sāqī swāji mindān swāji

دمطرب شهبان په لاس دي احساس نغیرې سره کړه
عقل فکر او اخیستی اپلاتون اولقان سوجي

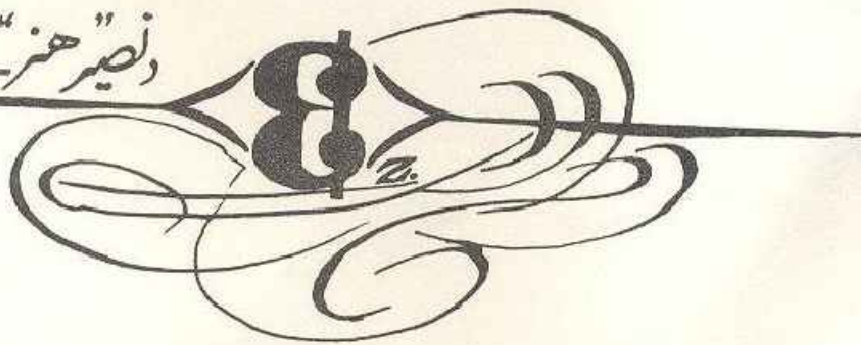
da mutrib šahbāz pa lās day da ihsās naġmāye sra kra
sāqal fikir or axīstay aptātūn aw luqmān swāji

عقل لاره وركه كره د جنون ندير جي ته لوپن جي
د مجنون فكر سلطان دي دانا سوچي نادان سوچي

sāqal lāra wrāka kāre da junūn ġīzi ta lwīzi
da majnūn fikar sultān day dānā swāji nādān swāji

پاکی

د نصیر حسن - پستون په خط

دكتور عبدالحكيم هلالى
دكتور مؤلف

DR. ABDUL HAKIM HELALI

PASHTO PHONEMIC

ALPHABET

Pashto Academy

KABUL, 1976

Government Printing House

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**